

М. В. Артюшина, канд. пед. наук, доц.,
докторант кафедри педагогіки та психології

ГОТОВНІСТЬ ВИКЛАДАЧІВ ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Інновації стають невід'ємним атрибутом сучасного життя. Освіта також має постійно пристосовуватись до швидкозмінного суспільства, шукаючи нові ідеї, підходи, технології тощо. Реалізація інноваційної діяльності не можлива без відповідної готовності її суб'єктів. Проблема підготовки викладачів до інноваційної діяльності на сьогодні привертає значну увагу науковців. Її вивчають численні українські та російські вчені: В. О. Сластьонін, Л. С. Подимова, С. О. Сисоєва, І. М. Богданова, Т. М. Демиденко, Н. І. Клокар, О. Г. Козлова, Л. А. Машкіна, М. Є. Піскарьова, Л. Т. Чернова та ін. Разом з тим більшість наявних досліджень присвячені або підготовці майбутніх педагогів до інноваційної діяльності, або вивченню інноваційної діяльності різних категорій вчителів. Готовність же діючих викладачів ВНЗ до інноваційної педагогічної діяльності досі залишається недостатньо вивченою.

Дослідження даної проблеми являє практичний інтерес для кафедри педагогіки та психології КНЕУ імені Вадима Гетьмана, оскільки на базі кафедри проводиться тренінг з розвитку психолого-педагогічної компетентності сучасного викладача вищої школи. Більш ніж п'ятирічний досвід тренінгової роботи свідчить, що далеко не всі викладачі усвідомлюють значущість інноваційних процесів в освіті, готові до прийняття і використання нетрадиційних форм і методів навчання, усвідомлюють себе як суб'єкти інноваційного процесу. Для підтвердження цього висновку наведемо результати невеликого обстеження цього річного потоку слухачів тренінг-курсів. Серед досліджених були особи різної статі, віку, з різним педагогічним стажем і посадовим рівнем. З'ясовувалося розуміння викладачами поняття «інновації», ставлення до інноваційної діяльності в освіті, досвід участі в інноваційній педагогічній діяльності, прагнення викладачів до саморозвитку, спонуки і перепони інноваційної педагогічної діяльності.

У розумінні викладачами *поняття «інновації»* переважає уявлення про інноваційну діяльність як запровадження окремих нових методів, прийомів, технологій. У той же час явно недостат-

нім є системне бачення інновацій, їх можливої спрямованості і на інші компоненти діяльності, зокрема зміст, умови, засоби тощо.

Усі 100 % викладачів позитивно *ставляться до інновацій в освіті*: 53 % опитаних займають радикальну позицію і вважають освітні інновації необхідними за будь-яких умов, інші 47 % також підтримують інновації, однак за умов їх обґрунтованості, корисності й ефективності. Значущість інновацій в освіті викладачі пояснюють багатьма факторами: загальною потребою людини у розвитку, науково-технічним процесом та запитамі суспільства, рухом України до Євроінтеграції, зміною у філософії освіти, професійними вимогами, необхідністю в оновленні системи освіти та вдосконаленні навчального процесу, характером освітньої діяльності, що не може бути сталою за своїм змістом, а також індивідуальними потребами тих, хто отримує освіту.

Однак, не зважаючи на загальне визнання необхідності в освітніх інноваціях, стосовно індивідуальної *участі в інноваційній діяльності* у відповідях спостерігаються певні ускладнення. 44 % вказали, що участі в інноваційній діяльності ще не брали. Інші вказують в якості реалізованих ними інновацій переважно контрольні заходи (запровадження рейтингової системи контролю, розробку тестів). Звичайно суттєвим є те, що на тренінг-курси приходять в основному молоді викладачі КНЕУ. Однак з додаткових розмов з викладачами можна заключити, що не на всіх кафедрах підтримується і заохочується інноваційна діяльність, як молоді, так і більш досвідчені викладачі часто не мають можливості експериментувати і варіювати навчальну діяльність, уніфікації підлягають не тільки підходи до контрольної-оціночної діяльності, а й зміст і процес навчання.

Відомо, що особистісний бар'єр виступає найсуттєвішою перешкодою інноваційного процесу. Тому в дослідженні з'ясувалася також *особиста психологічна готовність до свого власного розвитку і вдосконалення*. Виявилось, що переважна більшість опитаних викладачів (89 %) знаходяться в стані активного розвитку, тобто прагнуть до самоосвіти, пізнання себе і своїх можливостей, розвитку свого досвіду тощо. Отже, причини слабкої участі в інноваційній діяльності слід шукати більше в зовнішніх умовах.

Серед вказаних викладачами важливих *спонук і перепон інноваційної педагогічної діяльності* були суспільні, освітньо-наукові чинники, а також індивідуальні особливості суб'єктів освітнього процесу. Серед наявних спонук, що звичайно заохочують викладачів до інноваційної діяльності, значно переважають внутрішні

фактори. Найвагомішою спонукою виявився інтерес до роботи, який обрали в якості найсуттєвішого фактору особистого і професійного розвитку 73 % опитаних. Вагомими були також такі внутрішні та зовнішні чинники, як: зайняття самоосвітою, довіра з боку керівництва і колег, новизна діяльності, умови праці та можливість експериментування (кожен з них обрали 46 % опитаних). Однак серед бар'єрів, що звичайно гальмують інноваційну викладацьку діяльність, найчастіше відмічалися фактори зовнішнього порядку: нестача часу (63 %), відсутність допомоги і підтримки в цьому питанні (46 %), неадекватний зворотний зв'язок з колегами і керівниками (36 %). Власну ж інертність вказали в якості основної перепони інноваційної діяльності лише 27 % опитаних.

Таким чином, проведене дослідження хоч і має дещо обмежений характер (явно мала вибірка), все ж вказує на недостатність наявних в університеті умов для забезпечення ефективної інноваційної педагогічної діяльності. Викладачі в цілому підтримують інноваційну політику керівництва, однак слабо розуміють важливість своєї участі в інноваційному освітньому процесі, готові до пошуків і запровадження ефективних навчальних технологій, однак не мають для цього достатніх можливостей.

М. В. Артюшина, канд. пед. наук, доц.,
докторант кафедри педагогіки та психології

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В ЕКОНОМІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

У відповідності до вимог Болонської декларації навчальні програми професійної підготовки мають обов'язково включати блок самостійної роботи студентів (далі СРС). Реалізація цього підходу в КНЕУ супроводжується все більшою її формалізацією. У «Положенні про самостійну та індивідуально-консультативну роботу студентів КНЕУ» викладені основні засади організації і контролю СРС, створені передумови для впровадження єдиного підходу викладачів до організації СРС. Разом з цим до актуальних завдань сучасної професійної підготовки відносить також завдання все більшої індивідуалізації навчання, врахування інди-